

Наймолодше село за віком

Про жителів Ніговищ, особливості сьогодення цього села, писали на сторінках «Полісся». Попри свою архаїчність, Ніговищі - наймолодше за віком село у Зарічненському районі, йому не має й 100 років. Будь-які намагання пошуковців знайти відомості про це село в кінці 19 століття, марні. Його тоді просто не існувало. А що ж було на місці села? Якщо поглянути на топографічні карти того часу, то на місці, де тепер Ніговищі, було позначено ліс, болото, піщані узвишся і одинока хатина, в котрій мешкав лісовий стражник. Уся ця земля була у володінні завишанського поміщика. Село Завишся розкинулося за сім кілометрів на північний захід від Ніговищ, і тепер входить до складу Іванівського району Брестської області. Саме поміщики із роду Пусловських, котрі там проживали, і мали ці землі у своїй власності, де тепер знаходиться село Ніговищі.

Як заснували село

Оберігати навколишній ліс відрядили завишанські пани лісника. Його імені історія не знає, але цю людину можна вважати за першого поселенця Ніговищ як села. А зародження села відбулось у першій половині двадцятого століття. Тоді, після буремних подій Першої світової війни, революції та громадянської війни, які нахлинули на колишню Російську імперію, передбачливий завишанський поміщик зметукував,

Городна була перенаселена, землі було мало. Тому й пристали городенці на землю, котру продавав завишанський пан. Осіли вони на новому місці, розбудувались, господарство завели - і так почало свій відлік в історії село Ніговищі. За городенцями й з інших сіл Пінського повіту почали люди купляти тут землю. На той час, як сформувались Ніговищі, село було заселене переселенцями різної побутової культури, мови, звичаїв. Це, в деякій мірі, збереглося, через нащадків, і в теперішніх ніговищан.

Продавши ліс, землю, завишанський пан продав разом і озеро, яке простягнулось зі Сходу на Захід на два кілометри з південного боку села. Цікаво, що його крайній південний берег - тепер це вже Волинська область. Років з десять тому житель Ніговищ Станіслав Єлисейович Труш показував мені документи на купівлю і набуття чину права власності на озеро його батьком разом із братами. Чоловік зберігав ці сімейні раритети у шафі і пишався тим, що озеро колись було власністю його батька. Радянська влада, у тридцять дев'ятому, відібрала у батька право власності над озером, залишилися лиш папери на пам'ять.

Поховання

Освоєння земель, де тепер Ніговищі, заселення людьми потягнуло за собою іншу проблему. Час людського життя на землі не безкінечний. Настала пора декому і помирати. Першу

Прип'яті і Стоходу. А ще - страшні болотисті міжріччя і високі пагорби піщаників, що їх на Полісся присунув у давнину льодовик. Хто прокладав із Ніговищ греблю до піщаного урочища Невелятин, а за ним - шлях по воді до Млинів, достеменно не відомо. По-

Ніговищі - наймолодше село у Зарічненському районі, йому немає й 100 років.

дейкують, що це зробили німці у Першу світову війну, коли прокладали до Невелятина вузькоколіяку, якою доставляли туди будівельні матеріали, з котрих будували бліндажі, доти та інші фортифікаційні споруди. Вони і дотепер частково збереглися на тому піщаному островку поміж двома селами. Ось тільки греблю насипну тепер ледве запримітиш поміж болотної лози. Серед усього цього дивне інше. Прокладаючи цю греблю, її будівничі розкопали цілого піщаника, зробили щось схоже на тунель, тільки без верху. Назвали це місце люди - Копанець. І свій шлях між селами відміряють не в звичних кілометрах, а до Копанця і після нього. Бо знаходиться він на рівній відстані від обох сіл. Між іншим, не раз чув від людей в обох цих селлах, якщо добре дослідити територію між ними, то можна знайти військові схрони часів Першої світової війни. Фронт на цьому місці перебував три роки. Так що доля на вірогідність такого припущення залишається.

зробили німці у Першу світову війну, коли прокладали до Невелятина вузькоколіяку, якою доставляли туди будівельні матеріали, з котрих будували бліндажі, доти та інші фортифікаційні споруди. Вони і дотепер частково збереглися на тому піщаному островку поміж двома селами. Ось тільки греблю насипну тепер ледве запримітиш поміж болотної лози. Серед усього цього дивне інше. Прокладаючи цю греблю, її будівничі розкопали цілого піщаника, зробили щось схоже на тунель, тільки без верху. Назвали це місце люди - Копанець. І свій шлях між селами відміряють не в звичних кілометрах, а до Копанця і після нього. Бо знаходиться він на рівній відстані від обох сіл. Між іншим, не раз чув від людей в обох цих селлах, якщо добре дослідити територію між ними, то можна знайти військові схрони часів Першої світової війни. Фронт на цьому місці перебував три роки. Так що доля на вірогідність такого припущення залишається.

Побутова культура

Господаровитими

що у непростих подіях на світ чекає багато випробувань, тому й вирішив продати частку своїх земельних володінь. А для цього придумав хитру схему. На землях, де тепер Ніговищі, росло багато великих, у кілька обхватів, дубів, що є цінним будівельним матеріалом. Вивезти дерево з лісу, оточеного з усіх сторін непрохідним болотом, було не просто. Тоді пан запрошує гідротехніків, наймає робочу силу, і від озера викопують прямий, у кілька кілометрів завдовжки, канал в напрямку до річки Стохід. Такі канали, тільки дещо вужчі, викопують і поміж ділянок лісу. Ними й сплавляли повалені величезні дуби до місця призначення. І, якщо тепер уважно придивитися до ландшафту території цього населеного пункту, неважко помітити ці вузьенькі, вже зарослі травною та верболозами, канали, по котрих ще струмиться вода. Село буквально помережене ними.

В такий спосіб вивізши і продавши ліс, поміщик взявся за землю. Головними її покупцями виявилися переселенці з містечка Городна Столінського повіту. Це містечко - відомий центр гончарства на Поліссі. У ті роки

порадекому помирати. Першу померлу людину в Ніговищах поховали наприкінці двадцятих років. На тому місці, де тепер кладовище, височіло піщане узвишся. Там і спорядили першу могилу. А оскільки запросити священика і освятити місце для кладовища було не на часі, то у головах могили, замість традиційного хреста, поклали камінь із вибитим на ньому хрестом та ініціалами померлого. Вірування та звичаї того часу не дозволяли на неосвяченому місці ставити надмогильний хрест. Так і зберігся, крізь десятиліття, цей перший надмогильний знак на місцевому кладовищі. Його мені показав Олександр Олександрович Ярошук, багатолітній «дохтор», як називають його у селі.

Прокладені шляхи

Оточені з усіх сторін лісами та болотом, Ніговищі не залишались осторонь світу цього. Як не по воді, то насипними гребельками жителі села прокладали для себе дорогу у великий світ. Одна із таких гребель була насипана у сторону сусідніх Млинів. Між селами - усього п'ять кілометрів. Але їх розділяють русла

предки теперішніх ніговищан. Одна із старожилок - бабця Валентина Протосавицька показувала мені бодні, діжки, бочки, сплетені із соломи й перетягнуті тугими пагонами соснової кори. Їх ще удитинстві баби Валі робив її покійний тато.

А що вже вишивали і ткали працьовиті ніговищанські жіночки, то у цьому пересвідчився не раз на власні очі. Щоб не чекало на жінок, куди б не поспішали, але світлицю неохайною ніколи не залишали. Подушки, на котрих спали, неодмінно наряджали у вишиті наволочки і складали одна на одну. Закривши піч заслінкою, навіть рогачі протирали чистою ганчіркою і ставили у куток до наступного разу. Побутова культура нащадків шляхетних родів у жителів Ніговищ зберігається донині. Мій вже покійний вчитель у краєзнавчій справі, пінчанин Олексій Дубровський говорив так: «З усіх сіл нашого спільного Полісся, котре мені довелось вздовж і впоперек проїхати, більш архаїчного села, в якому збереглась на високому рівні прадавня побутова культура і вікова пам'ять предків, я ніде не зустрів, окрім Ніговищ».

Павло ДУБІНЕЦЬ,
краєзнавець